

8 Εννοιολογική περιγραφή, οριοθέτηση και αναπλαισίωση των εκπαιδευτικών υπηρεσιών στις Βιβλιοθήκες: από τη φιλανανγωσία στον πολυγραμματισμό

Τάσος Μιχαηλίδης, Άρτεμις Χαλεπλιόγλου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο εκπαιδευτικός ρόλος των Βιβλιοθηκών έχει αποδειχθεί και υποστηριχθεί διαχρονικά, μέσα από τα διαφορετικά πλαίσια λειτουργίας τους και ανάλογα με την αποστολή και το κοινό που εξυπηρετούν. Έννοιες, όπως η «φιλανανγωσία», ο «αναγνωστικός» και «πληροφοριακός γραμματισμός», ο «πολυγραμματισμός» και η «λογοτεχνική ανάγνωση», έρχονται να πλαισιώσουν τις σύγχρονες εκπαιδευτικές υπηρεσίες των βιβλιοθηκών, αναδεικνύοντας την ανάγκη επαναπροσδιορισμού και εκσυγχρονισμού των διαδικασιών που ακολουθούνται. Η εργασία επιδιώκει την ερευνητική καταγραφή των αντιλήψεων και πεποιθήσεων των φοιτητών/-τριών του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής. Υλοποιήθηκε συλλογική συζήτηση σε τρεις ομάδες και συμπληρώθηκαν εθελοντικά δια ζώσης ερωτηματολόγια, σχεδιασμένα κατάλληλα για συλλογή ποιοτικών δεδομένων. Στόχος ήταν να διερευνηθεί το υφιστάμενο γνωστικό πλαίσιο βασικών εννοιών και όρων της εκπαιδευτικής ορολογίας και κατά πόσο επαναχρησιμοποιούνται με την αρχική τους σημασία ή αναπροσαρμοσμένες από τη Βιβλιοθηκονομία και τις Επιστήμες της Πληροφόρησης. Τέλος, εξετάστηκαν οι τρόποι με τους οποίους οι βιβλιοθήκες συμβάλλουν στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης, κοινωνικής ευαισθησίας και υπευθυνότητας.

Conceptual overview, boundaries, and reframing of educational services in libraries: from fostering reading culture to multiliteracies

Tasos Michailidis, Artemis Chaleplioglou

ABSTRACT

The educational role of the library has been consistently proven and supported over time through its various operational frameworks, which are tailored to its mission and the audience it serves. Terms such as “reading for pleasure,” “reading literacy,” “information literacy,” “multiliteracies,” now define modern educational services offered by libraries, emphasizing the need for redefinition and modernization of procedures. This paper aims to explore the perceptions and beliefs of students of the Department of Archives, Library Science, and Information Systems of the University of West Attica. To this end, a collective discussion was conducted with three target groups. At the end of the sessions, participants who wished to do so completed printed questionnaires in person, specifically designed to collect qualitative data. The primary objective was to investigate the existing cognitive framework regarding key concepts and terms of educational terminology, and to examine the extent to which these terms are reused with their original meaning or adapted in the fields of Library and Information Science. Lastly, the study examines how the library contributes to the development of critical thinking, social awareness, and responsibility.

0 Εισαγωγή. Ο εκπαιδευτικός ρόλος των βιβλιοθηκών: συλλογές, γραμματισμοί και ο ρόλος των επαγγελματιών της Πληροφόρησης

Στο σύγχρονο παιδαγωγικό και πολιτισμικό πλαίσιο, οι βιβλιοθήκες ξεπερνούν τον παραδοσιακό ρόλο τους ως αποθετήρια γνώσης, εξελισσόμενες σε πολυτροπικά περιβάλλοντα μάθησης που ενισχύουν την αναγνωστική εμπειρία, προάγουν πολλαπλούς γραμματισμούς και ενθαρρύνουν τη δια βίου μάθηση. Ιδιαίτερη σημασία αποκτούν οι λογοτεχνικές συλλογές, όταν αξιοποιούνται δημιουργικά, διαθεματικά και διαδραστικά, συνδυάζοντας αισθητική απόλαυση με την ανάπτυξη γνωστικών, γλωσσικών και κοινωνικών δεξιοτήτων (Μιχαηλίδης κ.ά., 2025).

Ο ρόλος των βιβλιοθηκονόμων επαναπροσδιορίζεται, καθώς καλούνται να λειτουργήσουν ως διαμεσολαβητές γνώσης και φορείς ενίσχυσης της αναγνωστικής κουλτούρας (Cooke, 2021). Η κατάρτισή τους στη λογοτεχνική διαμεσολάβηση, τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό και τις βιωματικές πρακτικές καθίσταται κρίσιμη για την επιτυχία παιδαγωγικών δράσεων (Greenwood, 2023). Εργαλεία, όπως η δημιουργική γραφή, η ψηφιακή αφήγηση και οι διαλεκτικές προσεγγίσεις τεκμηρίων, ενισχύουν τη σύγχρονη καλλιέργεια «αισθητικού», «πληροφοριακού» και «κριτικού γραμματισμού» (Mills, 2009; Cremin & Kucirkova, 2023).

Η μετατόπιση από παραδοσιακούς σε πολυσημικούς και συμμετοχικούς γραμματισμούς απαιτεί ευέλικτες και παιδαγωγικά ενεργές βιβλιοθήκες. Μέσω της στοχευμένης επιμέλειας συλλογών, ιδίως λογοτεχνίας, οι βιβλιοθήκες λειτουργούν ως φορείς πολιτισμικής ενδυνάμωσης και ανάπτυξης κριτικής συνείδησης (Itsekor & Nwokeoma, 2017). Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη των βιβλιοθηκονόμων σε θεωρίες ανάγνωσης και εκπαιδευτικές μεθόδους είναι απαραίτητη για την ενίσχυση του διαλόγου, της δημιουργικότητας και της ερευνητικής μάθησης (Nikolajeva, 2021).

Συνεπώς, οι βιβλιοθήκες μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην κοινωνική ένταξη και την ολιστική μάθηση, ως χώροι φαντασίας, διαλογικής συμμετοχής και κοινωνικής ευαισθητοποίησης. Οι σύγχρονοι βιβλιοθηκονόμοι, εξοπλισμένοι με παιδαγωγικές, τεχνολογικές και επικοινωνιακές δεξιότητες, αναδεικνύονται σε καταλύτες μάθησης, συνεργασίας και κοινωνικού μετασχηματισμού, στο πλαίσιο μιας διεπιστημονικής και δημιουργικής προσέγγισης (Aabø & Audunson, 2012).

1 Μεθοδολογία της έρευνας: σκοπός και ερευνητικοί στόχοι της εισήγησης

Υπό το πρίσμα της εξελισσόμενης εκπαιδευτικής φυσιογνωμίας των βιβλιοθηκών, η παρούσα εισήγηση αναδεικνύει την ανάγκη για εννοιολογική εμβάθυνση και αναπλαισίωση βασικών όρων που σχετίζονται με τις εκπαιδευτικές τους υπηρεσίες. Εστιάζει στη

διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο φοιτητές/-τριες της Βιβλιοθηκονομίας νοηματοδοτούν έννοιες, όπως τη «φιλιανγνωσία» (“reading for pleasure”) και τον «πολυγραμματισμό» (“multiliteracies”), στο πλαίσιο ποιοτικής έρευνας, με στόχο την επαναξιολόγηση του εκπαιδευτικού ρόλου των Οργανισμών Πληροφόρησης και τη σύνδεση γνώσης, πληροφόρησης και πολιτειότητας (Rivano Eckerdal, 2017).

Οι επιμέρους ερευνητικοί στόχοι περιλαμβάνουν: α. καταγραφή των αντιλήψεων φοιτητών/-τριών για τον εκπαιδευτικό ρόλο των βιβλιοθηκών, β. αποτύπωση του βαθμού κατανόησης και χρήσης σχετικής ορολογίας στις σπουδές Βιβλιοθηκονομίας, γ. ανάδειξη της συμβολής των βιβλιοθηκών στην καλλιέργεια αναγνωστικών δεξιοτήτων και κοινωνικών αξιών, δ. εντοπισμό ασάφειας ή ελλείψεων στην κατανόηση βασικών εννοιών, ε. διερεύνηση της ανάγκης αναπροσαρμογής όρων από τις Επιστήμες της Αγωγής και τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, στ. διατύπωση προτάσεων για την ενίσχυση της εκπαιδευτικής λειτουργίας των βιβλιοθηκών με βάση τις ανάγκες και τις απόψεις των φοιτητών/-τριών.

Τα ευρήματα συμβάλλουν στην εννοιολογική ανασυγκρότηση των βιβλιοθηκονομικών υπηρεσιών, μέσω της αξιοποίησης ενός ελεγχόμενου λεξιλογίου βασικών όρων, όπως: «φιλιανγνωσία» (“reading for pleasure”), «αναγνωστικός» και «πληροφοριακός γραμματισμός» (“reading” & “information literacy”), «πολυγραμματισμός» (“multiliteracies”), «πολιτειότητα» (“citizenship”), «ιατρικός γραμματισμός» (“health literacy”) και «βιωματική μάθηση» (“experiential learning”) (Haroutunian-Gordon, 2009· Φρυδάκη & Παπαγεωργάκης, 2022). Το λεξιλόγιο αυτό προτείνεται ως εργαλείο για τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών παρεμβάσεων που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της κοινωνίας της γνώσης και ενισχύουν την καλλιέργεια γραμματισμών και αναγνωστικής κουλτούρας.

Παράλληλα, αναδεικνύεται η ικανότητα των βιβλιοθηκών να προσαρμόζουν τις υπηρεσίες τους σε πολυπολιτισμικά, ψηφιακά και συμμετοχικά περιβάλλοντα (Itsekor & Nwokeoma, 2017), διευρύνοντας τον διάλογο για τον κοινωνικό και πολιτισμικό ρόλο των Επιστημών της Πληροφόρησης. Τα αποτελέσματα εντοπίζουν εννοιολογικές ασάφειες και προτείνουν αναπλαισιώσεις που ευθυγραμμίζονται με τις απαιτήσεις της ψηφιακής εποχής και της διεπιστημονικής εκπαίδευσης (Irawati et al., 2024).

2 Σχεδιασμός της έρευνας: ομάδες-στόχοι, περιορισμοί, ερωτηματολόγιο

Η παρούσα μελέτη υιοθετεί ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση, με κύρια εργαλεία τις συλλογικές συζητήσεις (focus groups) και, επικουρικά, ανοικτού τύπου ερωτηματολόγιο. Ο ερευνητικός σχεδιασμός αποσκοπεί στη διερεύνηση των αντιλήψεων φοιτητών/-τριών Βιβλιοθηκονομίας και Επιστημών της Πληροφόρησης σχετικά με βασικές έννοιες που

συγκροτούν τον εκπαιδευτικό ρόλο των βιβλιοθηκών (Cohen, Manion & Morrison, 2002).

Η συλλογή δεδομένων επικεντρώθηκε στη διασαφήνιση όρων που προσδιορίζουν σύγχρονες βιβλιοθηκονομικές υπηρεσίες και στη συγκρότηση θεματικού λεξιλογίου χρήσιμοι για τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό. Το δείγμα επιλέχθηκε βάσει παιδαγωγικής και γνωσιακής επάρκειας. Συμμετείχαν ενεργοί φοιτητές/-τριες του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης κατά το εαρινό εξάμηνο 2025, από τρία μαθήματα: «Λογοτεχνία» και «Ιστορία Βιβλίου και Βιβλιοθηκών» (Γενικής Παιδείας), καθώς και το εξειδικευμένο μάθημα «Ιατρική Πληροφόρηση». Το τελευταίο συνδέει τον «ιατρικό γραμματισμό» με τον «πολυγραμματισμό» και τη «φιλιαναγνωσία», προβάλλοντας τη σημασία τους για την πολιτειότητα, την κριτική σκέψη και τη λήψη αποφάσεων (Jenkins et al., 2022).

Τα κριτήρια συμμετοχής περιλάμβαναν: ενεργή φοιτητική ιδιότητα, παρακολούθηση τουλάχιστον 7 διαλέξεων και συμμετοχή σε τουλάχιστον μία συζήτηση. Συγκροτήθηκαν τρεις ομάδες συζήτησης (10–15 άτομα ανά μάθημα), με συνολική συμμετοχή 35 φοιτητών/-τριών, εκ των οποίων 28 συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο. Το τελικό δείγμα περιλάμβανε 24 έγκυρα ερωτηματολόγια: 5 από το μάθημα «Λογοτεχνία», 7 από την «Ιστορία Βιβλίου και Βιβλιοθηκών» και 12 από την «Ιατρική Πληροφόρηση». Κάθε φοιτητής/-τρια συμμετείχε σε μία ή περισσότερες συζητήσεις, αλλά συμπλήρωσε μόνο ένα ερωτηματολόγιο, αποφεύγοντας διπλές καταγραφές (Denzin & Lincoln, 2018).

Η κατανομή του δείγματος επέτρεψε συγκριτική ανάλυση μεταξύ μαθημάτων Γενικής Παιδείας και Εξειδίκευσης, αναδεικνύοντας συγκλίσεις και διαφοροποιήσεις ως προς την πρόσληψη εννοιών και τη συγκρότηση ενός ενιαίου εκπαιδευτικού λεξιλογίου. Παρά τον περιορισμένο αριθμό συμμετεχόντων και τη γεωγραφική συγκέντρωση σε ένα μόνο Τμήμα, τα ποιοτικά δεδομένα ενισχύουν τον αναστοχασμό για την εκπαιδευτική φυσιογνωμία των βιβλιοθηκών και τη συμβολή τους στην κοινωνική συνοχή και τη σχέση γνώσης-πολιτειότητας.

Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε σε τρεις θεματικές ενότητες, με στόχο την ομαλή νοηματική ροή και τη διευκόλυνση της συμπλήρωσής του από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες. Οι ερωτήσεις διατυπώθηκαν με τρόπο που ενθαρρύνει την ελεύθερη έκφραση, αξιοποιώντας τεχνικές καθοδήγησης, όπως η αφήγηση, η συμπλήρωση κενών και η διαβάθμιση προκαθορισμένων επιλογών με αιτιολόγηση, υποστηρίζοντας τον διερευνητικό χαρακτήρα της μελέτης (Cohen, Manion & Morrison, 2002).

Το εργαλείο αναπτύχθηκε βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων και κάλυψε τους εξής άξονες:

α. κατανόηση εκπαιδευτικής ορολογίας, β. ερμηνεία εννοιών, όπως «φιλιαναγνωσία», «πολυγραμματισμός», «πληροφοριακός» και «ιατρικός γραμματισμός», γ. ρόλος των βιβλιοθηκών ως θεσμών πολιτισμικής μνήμης και κοινωνικής συμμετοχής, δ. σύνδεση λογοτεχνίας με την εκπαιδευτική λειτουργία των βιβλιοθηκών, ε. αντιλήψεις για τον ρόλο των Επιστημόνων της Πληροφόρησης και την ανάγκη εννοιολογικών προσαρμογών στο πλαίσιο της διεπιστημονικότητας.

Η πρώτη ενότητα διερεύνησε την κατανόηση βασικών εννοιών που συγκροτούν τον εκπαιδευτικό ρόλο των βιβλιοθηκών. Η δεύτερη επικεντρώθηκε στην «πολιτειότητα», με αφετηρία κείμενο για τη βιβλιοθήκη ως δημοκρατικό χώρο διαλόγου και ένταξης. Η τρίτη εξέτασε τη συμβολή των βιβλιοθηκών στην ενίσχυση του «ιατρικού γραμματισμού» — δηλαδή της ικανότητας αξιοποίησης πληροφοριών υγείας για την ατομική και συλλογική ευημερία (Mackey & Jacobson, 2011). Δόθηκε έμφαση στον ρόλο των Δημόσιων και Δημοτικών Βιβλιοθηκών ως φορέων υγειονομικής πληροφόρησης, ειδικά σε περιόδους κρίσεων, αλλά και ως υποστηρικτών της «διερευνητικής μάθησης» και της κριτικής σκέψης, ιδιαίτερα σε ευάλωτους πληθυσμούς. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε ανώνυμα, με γραπτές απαντήσεις, και σύμφωνα με τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, της ελεύθερης συναίνεσης και της προστασίας προσωπικών δεδομένων. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου θεωρήθηκε τεκμήριο συναίνεσης. (Cohen, Manion & Morrison, 2002).

3.1 Οργάνωση και πλαίσιο υλοποίησης της συλλογικής συζήτησης

Πριν την παρουσίαση των αποτελεσμάτων (βλ. 3.2.), προηγήθηκε συλλογική συζήτηση ανά ομάδα-στόχο, με σκοπό την αποτύπωση στάσεων, επιπέδων κατανόησης και γνωστικών-αξιακών μετατοπίσεων (Cohen, Manion & Morrison, 2002). Οι συζητήσεις οργανώθηκαν σε θεματικές υποομάδες, εστιάζοντας σε βασικούς όρους, τις σημασιολογικές και ιστορικές αποχρώσεις τους στο ελληνικό πολιτισμικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο, καθώς και στις βιβλιοθηκονομικές προεκτάσεις τους.

Αξιοποιήθηκαν οι αναγνωστικές εμπειρίες των φοιτητών/-τριών και παραδείγματα από δράσεις ελληνικών βιβλιοθηκών. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην «φιλιαναγνωσία» και τον «πολυγραμματισμό», εντός εκπαιδευτικών και βιβλιοθηκοκεντρικών πλαισίων. Η συλλογή ποιοτικών δεδομένων υποστηρίχθηκε από ημερολόγια πεδίου (Denzin & Lincoln, 2018), προσφέροντας διαφάνεια και εγκυρότητα στην τεκμηρίωση. Η εννοιολογική διερεύνηση λειτούργησε ως παιδαγωγική μετατόπιση, ενισχύοντας την κατανόηση του ρόλου των βιβλιοθηκών ως φορέων ενεργού πολιτειότητας και πολλαπλών γραμματισμών.

Οι βιωματικές ασκήσεις ανέδειξαν τους όρους ως εργαλεία νοηματοδότησης του ρόλου της

βιβλιοθήκης ως παιδαγωγικού και κοινοτικού χώρου. Η «στοχαστική» και «δημιουργική ανάγνωση» προσεγγίστηκαν ως συλλογικές, κοινωνικές πρακτικές (Κιοσσές, 2018), αποσυνδεδεμένες από μηχανιστικές προσεγγίσεις. Αναφέρθηκε ότι η «φιλαναγνωσία», ως ελληνικός νεολογισμός, περιλαμβάνει τόσο στάσεις όσο και παιδαγωγικές τεχνικές, σε αντίθεση με αντίστοιχους όρους άλλων γλωσσών (“reading for pleasure”) (Vangeli et al., 2024). Ο όρος αναφέρεται σε μια αισθητικά και νοητικά επεξεργασμένη θετική σχέση αναγνώστη-κειμένου, που υπερβαίνει τη χρηστική ανάγνωση. Οι συμμετέχοντες ανέδειξαν τη βιωματική και κοινοτική διάσταση του όρου, μέσα από δράσεις, όπως λέσχες ανάγνωσης και εργαστήρια δημιουργικής γραφής (Webber et al., 2024).

Επισημάνθηκε ότι η «λογοτεχνική ανάγνωση» (“literary reading” ή “reading interpretation”) υπερβαίνει την αποκωδικοποίηση, συνιστώντας αισθητική και υποκειμενική εμπειρία (Καλογήρου & Βησσαράκη, 2005), όπου ο αναγνώστης/-τρια λειτουργεί ως ερμηνευτής/-τρια (Gadamer, 1976). Ο Polasniek (1991) και ο Κιοσσές (2018) τονίζουν τη συμβολή της στην ανάπτυξη αναγνωστικής ταυτότητας και απόλαυσης, συνδέοντάς την με τον «αναγνωστικό γραμματισμό» (Πολίτης, 2013). Από παιδαγωγική σκοπιά, σημειώθηκε ότι ενεργοποιεί γλωσσικά, γνωστικά και συναισθηματικά πεδία, ενισχύοντας την ενσυναίσθηση και τον κριτικό στοχασμό (Καλογήρου & Βησσαράκη, 2005).

Σε βιβλιοθηκονομικό επίπεδο, η έννοια δεν αφορά μόνο νεαρούς αναγνώστες, αλλά αποτελεί βασικό στόχο των βιβλιοθηκών. Μέσω συλλογικών πρακτικών και συλλογών, η βιβλιοθήκη προωθεί τη «λογοτεχνική ανάγνωση» ως κοινωνική εμπειρία, συνδεδεμένη με τον «ερμηνευτικό διάλογο» (“interpretive discussion”) (Φρυδάκη & Παπαγεωργάκης, 2022).

Επισημάνθηκε ότι οι έννοιες «λογοτεχνική ανάγνωση» και «αναγνωστικός γραμματισμός» (“reading literacy”) είναι διακριτές αλλά αλληλοτροφοδοτούμενες. Η καλλιέργεια του δεύτερου προϋποθέτει τον πρώτο, εδραιώνοντας τον ρόλο των βιβλιοθηκών ως κόμβων πολιτισμικής συμμετοχής (IFLA/UNESCO, 2022). Σε αυτή την κατεύθυνση, η πρόσβαση σε έντυπες, ηχητικές και ψηφιακές μορφές λογοτεχνίας ενισχύουν την πολιτισμική πολυφωνία, την πολιτεότητα και την κατανόηση σύνθετων κοινωνικών ζητημάτων, όπως ο «ιατρικός γραμματισμός» (Itsekor & Nwokeoma, 2017). Η αναγνωστική κουλτούρα διαμορφώνεται μέσα από χώρους, δράσεις και συνεργασίες που ενισχύουν τη δημιουργική ανάγνωση (Aabø & Audunson, 2012).

Σημειώθηκε ότι η διεθνής πολιτική (IFLA/UNESCO, 2022) προσεγγίζει τις βιβλιοθήκες ως κόμβους πολυγραμματισμών, ενσωματώνοντας τους: «πληροφοριακό», «ιατρικό», «ψηφιακό» και «πολιτισμικό γραμματισμό». Ο «πολυγραμματισμός» (“multiliteracies”) νοείται ως μια διαθεματική και διεπιστημονική σύνθεση δεξιοτήτων που προάγουν την

πρόσβαση στην πληροφορία, την κριτική σκέψη και την κοινωνική συμμετοχή (Eisenberg et al., 2004).

Ειδικότερα, ο «πληροφοριακός γραμματισμός» ή «πληροφοριακή παιδεία» (“information literacy”) αναφέρεται στις γνώσεις και δεξιότητες που επιτρέπουν στον ενεργό πολίτη να αναγνωρίζει πότε χρειάζεται πληροφορίες, να τις εντοπίζει, αξιολογεί και αξιοποιεί αποτελεσματικά (Αντωνίου κ.α., 2024). Συνδέεται στενά με τη δια βίου μάθηση, ενισχύοντας την αυτόνομη και κριτική πρόσβαση στη γνώση. Ο πληροφοριακά εγγράμματος πολίτης κατανοεί τις ηθικές, νομικές και κοινωνικές διαστάσεις της πληροφορίας και διαμορφώνει προσωπική στρατηγική διαχείρισής της.

Στο πλαίσιο αυτό, η βιβλιοθήκη λειτουργεί ως κόμβος πληροφόρησης και εκπαίδευσης, ενισχύοντας την πολιτεότητα (“citizenship”) -δηλαδή τη συμμετοχή του ατόμου στην κοινωνική και πολιτική ζωή με βάση τη δημοκρατική κουλτούρα. Η έννοια περιλαμβάνει τη νομική, πολιτισμική και συμμετοχική διάσταση της ιδιότητας του πολίτη (Πέτρου, 2010) και προωθείται μέσω της πρόσβασης σε πόρους, δράσεις ενδυνάμωσης και καλλιέργειας δημοκρατικών αξιών (Δημόπουλος κ.ά., 2024).

Αναδείχθηκε, επίσης, ο ρόλος της βιβλιοθήκης στην ενίσχυση του «ιατρικού γραμματισμού» (“health literacy”), ο οποίος αφορά την κατανόηση ιατρικών πληροφοριών και τη λήψη ορθών αποφάσεων για την υγεία. Κατ’ επέκταση, η βιβλιοθήκη συμβάλλει ενεργά μέσω συνεργασιών με επαγγελματίες, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ψηφιακών εργαλείων (Χαλεπλιόγλου, 2024).

Παράλληλα, σημαντικές μορφές επιστημονικού γραμματισμού είναι ο «μαθηματικός γραμματισμός» (“mathematical literacy” ή “numeracy”), που ενισχύει τη χρήση ποσοτικών πληροφοριών στην καθημερινότητα, και ο «φυσικός γραμματισμός» (“scientific literacy”), που αφορά την κατανόηση εννοιών των Φυσικών Επιστημών και την ανάπτυξη κριτικής σκέψης (OECD, 2023). Οι βιβλιοθήκες προωθούν και τους δύο μέσω κατάλληλων συλλογών, δράσεων και ψηφιακών περιβαλλόντων μάθησης. Εν τέλει, η συζήτηση ανέδειξε προκλήσεις εφαρμογής των όρων στην ελληνική πραγματικότητα, τονίζοντας την ανάγκη επιμόρφωσης των βιβλιοθηκονόμων σε παιδαγωγικές δεξιότητες, τη διαθεματική συνεργασία και τη χρήση νέων τεχνολογιών.

3.2 Ποιοτική ανάλυση των δεδομένων: αντιλήψεις και στάσεις των συμμετεχόντων/-ουσών

Η ποιοτική ανάλυση βασίστηκε σε απαντήσεις 24 φοιτητών/-τριών από τρία σχετικά μαθήματα του Τμήματος ΑΒΣΠ (Ομάδα 1: «Λογοτεχνία», Ομάδα 2: «Ιστορία βιβλίου και βιβλιοθηκών», Ομάδα 3: «Ιατρική Πληροφόρηση»). Στόχος ήταν η διερεύνηση στάσεων και

αντιλήψεων για τον εκπαιδευτικό και κοινωνικό ρόλο των βιβλιοθηκών, στο πλαίσιο της διεπιστημονικότητας των Οργανισμών Πληροφόρησης. Η θεματική ανάλυση εστίασε στις συγκλίσεις και διαφοροποιήσεις μεταξύ των τριών ομάδων, με επιμέρους προτάσεις αποτίμησης (Cohen, Manion & Morrison, 2002).

Στην πρώτη ενότητα, οι ερωτήσεις αφορούσαν: α. τη σημασιοδότηση της «φιλιαναγνωσίας» σε αναγνωστικές ομάδες σε βιβλιοθήκες, β. την αναγνώριση και εφαρμογή όρων γραμματισμού μέσω αφηγηματικού σεναρίου και γ. τη διάκριση της «λογοτεχνικής ανάγνωσης» από άλλες μορφές ανάγνωσης και τον παιδαγωγικό ρόλο της βιβλιοθήκης, καθώς και τις τεχνικές προώθησης αναγνωστικών δεξιοτήτων. Η Ομάδα 1 τόνισε την προσωπική σχέση του αναγνώστη με το βιβλίο, αντιλαμβανόμενη τη «φιλιαναγνωσία» ως αγάπη για το διάβασμα και την «αναγνωστική εμπύχωση» ως διαμόρφωση κινήτρων. Ο Ερωτώμενος 2 σημείωσε τη σημασία της αναγνωστικής επάρκειας των βιβλιοθηκονόμων: «διαβάζουμε βιβλία και [για να αποφασίσουμε τι] θα προτείνουμε στη βιβλιοθήκη». Η Ομάδα 2 είδε τη «φιλιαναγνωσία» ως δυναμικό πολιτιστικό περιβάλλον και την «αναγνωστική εμπύχωση» ως αποτέλεσμα ποιοτικών πρακτικών, με τον Ερωτώμενο 6 να συνδέει την εμπύχωση με «καλλιέργεια γνώσεων». Η Ομάδα 3 υιοθέτησε σύνθετη παιδαγωγική προσέγγιση, θεωρώντας την ανάγνωση εργαλείο αυτογνωσίας και κριτικής σκέψης, ενώ η βιβλιοθήκη αναδείχθηκε ως φορέας κοινωνικής εξέλιξης (Ερωτώμενος 5: «Αναγνωστική εμπύχωση είναι να βλέπεις τον εαυτό σου μέσα από τα αναγνωστικά τεκμήρια»).

Στη δεύτερη ερώτηση, αναδείχθηκαν διαφοροποιημένες ερμηνείες των γραμματισμών. Η Ομάδα 1 εστίασε στον «αναγνωστικό γραμματισμό» και την ενσυναίσθηση, διαχωρίζοντας τον «αναγνωστικό» από τον «πληροφοριακό γραμματισμό» (π.χ. Ερωτ. 3: «πληροφοριακός: είναι η διαχείριση [...] πληροφοριών»), και πρότεινε τη χρήση πολυμέσων ως υποστήριξη. Η Ομάδα 2 περιέγραψε τον πολυγραμματισμό ως ενιαίο πλαίσιο που συνδυάζει αναγνωστικές, πληροφοριακές και ψηφιακές δεξιότητες, δίνοντας έμφαση στην κριτική αξιολόγηση πηγών. Η Ομάδα 3 υπογράμμισε τη διεπιστημονική προσέγγιση, τονίζοντας την αλληλεπίδραση «αναγνωστικού» και «πληροφοριακού γραμματισμού» (Ερωτ. 11: «η σε βάθος κατανόηση του γραπτού λόγου είναι προϋπόθεση του πληροφοριακού γραμματισμού»).

Οι τρεις ομάδες υπογράμμισαν την ανάγκη για ολιστική, διεπιστημονική προσέγγιση των γραμματισμών, όπου η ανάγνωση, αναζήτηση, αξιολόγηση και παρουσίαση πληροφορίας συνθέτουν αλληλένδετες δεξιότητες, οι οποίες ενδυναμώνουν κριτικά τους χρήστες. Αναλυτικότερα, η Ομάδα 1 προσέγγισε τη «λογοτεχνική ανάγνωση» ως μέσο ατομικής ψυχαγωγίας και ψυχικής ανάτασης, διαχωρίζοντάς την από την πληροφοριακή ικανότητα,

που αφορά την αναζήτηση δεδομένων (Ερωτ. 3: «Η λογοτεχνική ανάγνωση προκαλεί ευχαρίστηση, ταύτιση, πολλαπλά συναισθήματα»). Τονίστηκε, επίσης, ο παιδαγωγικός ρόλος της βιβλιοθήκης μέσω πολυτροπικών δράσεων για ενίσχυση του αναγνωστικού ενδιαφέροντος. Η Ομάδα 2 ανέδειξε τη λογοτεχνία ως εργαλείο καλλιέργειας κριτικής σκέψης και γλωσσικών δεξιοτήτων, με έμφαση στη συνεργασία βιβλιοθηκών και σχολείων (Ερωτ. 7: «ανάπτυξη του λόγου και της κριτικής σκέψης»). Η Ομάδα 3 συνδύασε αυτές τις προσεγγίσεις, βλέποντας τη λογοτεχνική ανάγνωση ως πεδίο ενδοσκόπησης και κριτικής ανάγνωσης του κόσμου, προτείνοντας δημιουργικές δραστηριότητες, όπως η παραγωγή κειμένων και η διαθεματική σύνδεση με τις τέχνες (Ερωτ. 8: «Η δημιουργική γραφή ενισχύει τη συναισθηματική νοημοσύνη»). Συνολικά, οι ομάδες τόνισαν ότι η σύγχρονη βιβλιοθήκη εξελίσσεται από χώρο ανάγνωσης σε θεσμό αναγνωστικής εμπύχωσης και πολιτισμικής καλλιέργειας, προάγοντας τη σχέση ανθρώπου, βιβλίου και κοινωνίας μέσα από δημιουργικές και διεπιστημονικές πρακτικές.

Στη δεύτερη ενότητα, οι απαντήσεις στην ερώτηση ανοιχτού τύπου (με βάση αφηγηματικό απόσπασμα) ανέδειξαν τη βιβλιοθήκη ως φορέα κοινωνικής και πολιτισμικής ενδυνάμωσης. Η ανάλυση κατέδειξε ότι συμβάλλει ενεργά στην καλλιέργεια δημοκρατικών αξιών και της κοινωνικής ευθύνης. Οι τρεις ομάδες συμφωνούν ότι η έννοια της «πολιτειότητας» είναι σύνθετη και διαμορφώνεται μέσω της γνώσης, της ενεργού συμμετοχής και της αξιακής παιδείας, με τη βιβλιοθήκη να λειτουργεί ως δημοκρατικός και ανοιχτός χώρος μάθησης και διαλόγου.

Οι συμμετέχοντες/-ουσες αναγνωρίζουν τον κεντρικό ρόλο της γνώσης στη διαμόρφωση του συνειδητού και ενεργού πολίτη. Η Ομάδα 1 τονίζει ότι «με τη βοήθεια της γνώσης που προσφέρουν τα βιβλία μπορούμε να κατανοήσουμε διαφορετικές πτυχές της κοινωνίας» (Ερωτ. 1), ενώ η Ομάδα 2 υπογραμμίζει την ανάγκη για «κριτική αξιολόγηση πηγών» (Ερωτ. 3) και τη σημασία της «διεύρυνσης οριζόντων» (Ερωτ. 4). Ομοίως, η Ομάδα 3 αναφέρει ότι η γνώση προάγει «τον σεβασμό προς το διαφορετικό» (Ερωτ. 10) και «την καλλιέργεια δεξιοτήτων [που σχετίζονται με τον] ενεργό πολίτη» (Ερωτ. 11).

Παράλληλα, η «πολιτειότητα» συνδέεται στις τρεις ομάδες με τη συμμετοχή στα κοινά, την ανάπτυξη δημοκρατικής συνείδησης και την αντιμετώπιση προκαταλήψεων. Οι απαντήσεις αναφέρουν έννοιες, όπως «δημοκρατική ευθύνη» (Ομάδα 2), «να συμμετέχεις, να μαθαίνεις για τα κοινά» (Ομάδα 3) και «ενεργή δραστηριότητα του πολίτη» (Ομάδα 3). Σημαντικό είναι ότι η συμμετοχή αυτή δεν περιορίζεται μόνο σε θεσμικά πλαίσια, αλλά επεκτείνεται και στην καθημερινή ζωή, μέσα από διαλόγους, κοινωνικές δράσεις και καλλιέργεια στάσεων ζωής. Η βιβλιοθήκη αναδεικνύεται ως προνομιακός χώρος για την εμφύσηση των παραπάνω αξιών,

αφού παρέχει το κατάλληλο περιβάλλον για την ανταλλαγή εμπειριών, τη διαμόρφωση απόψεων και την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων. Η πεποίθηση αυτή επιβεβαιώνεται μέσα από τις απαντήσεις που αναφέρονται στην «επικοινωνία μεταξύ χρηστών» (Ερωτ. 2, Ομάδα 2) και στη «συμμετοχή σε δράσεις που αναπτύσσουν πολιτισμό» (Ερωτ. 1, Ομάδα 3).

Στην τρίτη ενότητα, οι συμμετέχοντες/-ουσες κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτήσεις σχετικά με τον ρόλο των βιβλιοθηκών στη δημόσια υγεία και τη φροντίδα του εαυτού. Οι ερωτήσεις αξιολόγησαν τη σημασία της πρόληψης, την ευθύνη της πολιτείας (Ερ. 5Α), τον ρόλο τους ως κόμβων ενημέρωσης (Ερ. 5Β) και την ανάγκη για εννοιολογική αναθεώρηση συνολικά του εκπαιδευτικού ρόλου των Οργανισμών Πληροφόρησης (Ερ. 8). Η πλειονότητα αναγνώρισε τον «ιατρικό γραμματισμό» ως κρίσιμο παράγοντα, αποδίδοντας σημαντικό ρόλο στην πολιτεία και στις βιβλιοθήκες. Στην Ομάδα 1 τα 4/5, στην Ομάδα 2 τα 6/7 και στην Ομάδα 3 τα 10/12 των μελών βαθμολόγησαν υψηλά τη σημασία του «ιατρικού γραμματισμού» (Ερ. 5Α). Αντίστοιχα, για τον ρόλο των βιβλιοθηκών ως χώρων προώθησης υγειονομικής παιδείας, 4/5 (Ομάδα 1), 7/7 (Ομάδα 2) και 11/12 (Ομάδα 3) έδωσαν υψηλή βαθμολογία (Ερ. 5Β). Οι ομάδες συμφωνούν στην ανάγκη ενίσχυσης του «ιατρικού γραμματισμού», με έμφαση σε μια πιο δυναμική συνεργασία πολιτείας και βιβλιοθηκών. Σχετικά με τη σύνδεσή του με άλλες δεξιότητες, παρατηρείται συναίνεση στη σημασία της τεκμηριωμένης πληροφόρησης και κριτικής σκέψης, αλλά διαπιστώνονται διαφωνίες όσον αφορά την επιστημονική εξειδίκευση και τον «μαθηματικό» και «φυσικό γραμματισμό».

Η Ομάδα 1 δίνει έμφαση στη θεωρητική κατάρτιση και την τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων (4/5 συμφωνίες), απορρίπτοντας τον «μαθηματικό γραμματισμό» (4/5 διαφωνίες) και υποβαθμίζοντας την «κριτική σκέψη» (3/5 διαφωνίες) ως ασαφή όρο. Η Ομάδα 2 υιοθετεί πολυπαραγοντική προσέγγιση, εστιάζοντας στον «πληροφορικό γραμματισμό» και την «κριτική σκέψη» (6/7 συμφωνίες), ενώ, επίσης, απορρίπτει τον «μαθηματικό γραμματισμό» (5/7 διαφωνίες). Η Ομάδα 3 εκφράζει ποικίλες στάσεις, με αρκετούς να συναινούν ως προς την τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων και τον «πληροφορικό γραμματισμό» (8/12), αλλά και να εκφράζουν επιφυλάξεις για τον ρόλο των βιβλιοθηκών στην ανάπτυξη «μαθηματικού» και «φυσικού γραμματισμού» (9/12 διαφωνίες).

Όσον αφορά τον «ιατρικό εγγραμματισμό», και οι τρεις ομάδες αναγνωρίζουν τον καθοριστικό ρόλο των βιβλιοθηκών μέσω συνεργασιών με επαγγελματίες υγείας και ερευνητές, έγκυρης πληροφόρησης και εκπαιδευτικών παρεμβάσεων (σεμινάρια, καθοδήγηση). Επισημαίνεται η σύνδεση της αναγνωστικής κουλτούρας με τον «πληροφορικό γραμματισμό» και την «ιατρική πληροφόρηση». Παθητικές πρακτικές, όπως η ανάρτηση ανακοινώσεων ή συνδέσμων, κρίνονται λιγότερο αποτελεσματικές –κυρίως από

τις Ομάδες 1 και 2–, σε αντίθεση με δράσεις βιωματικού χαρακτήρα που ενεργοποιούν τον πολίτη ως κριτικό χρήστη. Η Ομάδα 3, επιπλέον, αναδεικνύει τη σημασία διεπιστημονικών προσεγγίσεων, εστιάζοντας στον ανασχεδιασμό των Προγραμμάτων Σπουδών και στη συνεχή επιμόρφωση, ώστε να διαμορφωθεί ένα νέο προφίλ Επιστημόνων της Πληροφόρησης, ικανών να ενισχύσουν την κοινωνική και εκπαιδευτική αποστολή των βιβλιοθηκών (βλ. Ερωτ. 3).

Σχετικά με τις έννοιες που απαιτούν επαναπροσδιορισμό, οι συμμετέχοντες/-ουσες τονίζουν την ανάγκη αποσαφήνισης όρων, όπως «πολιτειότητα», «λειτουργικός» και «πληροφοριακός γραμματισμός», που, παρά τη θεωρητική τους τεκμηρίωση, δεν είναι επαρκώς κατανοητοί από το κοινό (Ομάδα 2, Ερωτ. 2: «Ο όρος “πολιτειότητα” θέλει παραπάνω επεξήγηση»). Επιπλέον, όροι όπως «κριτική σκέψη», «ειδικές συλλογές», «κειμενικά είδη», «πολυγραμματισμός», «φυσικός εγγραμματισμός», «συνανάνγωση» και «έγκυρη ιατρική πληροφόρηση» θεωρούνται ασαφείς ή χρήζουν επικαιροποίησης σε σχέση με την πρακτική τους εφαρμογή στις βιβλιοθήκες (Ομάδα 1, αρ. 5). Τονίζεται, επίσης, η ανάγκη σαφών ορισμών και διαδικασιών για τον ρόλο των βιβλιοθηκών ως προς την υποστήριξη των Θετικών Επιστημών, ενώ αναγνωρίζεται ότι έχει συντελεστεί πρόοδος αναφορικά με την εμπλοκή των βιβλιοθηκονόμων στη «φιλιανανγασία» (Ομάδα 3, Ερωτ. 3). Τέλος, προβάλλεται η ανάγκη ανάδειξης του εκπαιδευτικού έργου των βιβλιοθηκονόμων και η ευθύνη των Επιστημόνων της Πληροφόρησης να διευρύνουν τον κοινωνικό και παιδαγωγικό τους ρόλο: «απαιτείται θέληση από την πλευρά των βιβλιοθηκονόμων να τις προάγουν» (Ομάδα 3, Ερωτ. 7).

Διαπιστώσεις

Συνοψίζοντας, η ανάλυση των όρων που συνδέονται με τον εκπαιδευτικό ρόλο των βιβλιοθηκών αναδεικνύει τη διαρκή διεύρυνση και αναπροσαρμογή των παρεχόμενων υπηρεσιών. Το σύγχρονο πλαίσιο, βασισμένο στη διεπιστημονικότητα και διαθεματικότητα, απαιτεί τον επαναπροσδιορισμό της βιβλιοθήκης ως χώρου μάθησης και καλλιέργειας γραμματισμών, όπως οι «πληροφοριακός» (“information literacy”), «ψηφιακός» (“digital literacy”), «ιατρικός» (“health literacy”) και «κριτικός» (“critical literacy”), καθώς και εννοιών όπως η «πολιτειότητα» (“citizenship”) και η «λογοτεχνική ανάγνωση» (“literary reading” ή “reading interpretation”). Οι όροι αυτοί χρειάζονται αποσαφήνιση και αναδιατύπωση, για να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες παιδαγωγικές ανάγκες και να γίνονται κατανοητοί από ειδικούς και κοινό.

Η υλοποίηση του αναβαθμισμένου αυτού ρόλου προϋποθέτει ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης των βιβλιοθηκονόμων σε διεπιστημονικές και καινοτόμες παιδαγωγικές

πρακτικές, με έμφαση σε τεχνολογικές και επικοινωνιακές δεξιότητες. Οι νέοι Επιστήμονες της Πληροφόρησης καλούνται να ανταποκριθούν στις μεταβαλλόμενες ανάγκες και να λειτουργήσουν ως παράγοντες κοινωνικής αλλαγής. Η συνεργασία με σχολεία, κοινότητες και φορείς ενδυναμώνει τον κοινωνικό ρόλο των βιβλιοθηκών, καθιστώντας τις κέντρα μάθησης, ένταξης και δημιουργικότητας.

Τέλος, η αποσαφήνιση των όρων και η αναπλαισίωση των πρακτικών διευκολύνουν την εδραίωση κοινών εννοιολογικών πλαισίων, ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ επιστημονικών κλάδων και τη διαφάνεια στις εκπαιδευτικές δράσεις. Με αυτόν τον τρόπο, βιβλιοθήκες και Επιστήμονες της Πληροφόρησης ενδυναμώνουν την κοινωνική και εκπαιδευτική τους αποστολή, συμβάλλοντας στην προώθηση της πολιτισμικής παιδείας, της ενεργού πολιτεότητας, της δημοκρατικής συνείδησης και της κοινωνικής συνοχής.

Βιβλιογραφία

- Aabø, S., & Audunson, R. (2012). Use of library space and the library as place. *Library & Information Science Research*, 34(2), 138-149. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2011.06.002>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2002). *Research methods in education*. Routledge.
- Cooke, N. A. (2021). *Information services to diverse populations: Developing culturally competent library professionals*. Libraries Unlimited.
- Cremin, T., & Kucirkova, N. (2023). Reading for pleasure in a digital age. *Oxford Review of Education*, 49(1), 17–35.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.). (2018). *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (5th ed.). Sage.
- Eisenberg, MB, Lowe, C., & Spitzer, K. L. (2004). *Information Literacy: Essential Skills for the Information Age*. Libraries Unlimited.
- Gadamer, H. G. (1976). *Philosophical Hermeneutics*. University of California Press.
- Greenwood, A. (2023). Librarians as Teachers: A Reflection on Practice, Identity, and the TPACK Framework to Enhance Professional Practice, *Journal of the Australian Library and Information Association*, 72(2), 178-188.
- Haroutunian-Gordon, S. (2009). *Learning to Teach Through Discussion: The Art of Turning the Soul*. Yale University Press.
- IFLA/UNESCO (2022). Public Library Manifesto. Διαθέσιμο στο: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385149>
- Irawati, I., Laksmi, R., Rahmi, L., Wijayanti, L., & Kristiningsih, T. (2024). School librarian experience as an agent in fostering a reading culture, *IFLA*, 51(2), 270-283 <https://doi.org/10.1177/03400352241254542>
- Itsekor, V. & Nwokeoma, N. (2017). The Importance of the Use of Libraries and the Need for a Reading Culture, *Universitatis Lodzianis Folia Librorum* 1(24). <http://dx.doi.org/10.18778/0860-7435.24.07>
- Jenkins CL, Sykes S, Wills J. (2022). Public Libraries as Supportive Environments for Children's Development of Critical Health Literacy. In *International Journal of Environmental Research and Public Health* 19(19):11896. <https://doi.org/10.3390/ijerph191911896>

- Mackey, T. P., & Jacobson, T. E. (2011). *Reframing information literacy as a metaliteracy*. *College & Research Libraries*, 72(1), 62–78. Doi: 10.5860/crl-76r1
- McCormick, K. & Waller, G.F. (2000). Κείμενο, Αναγνώστης, Ιδεολογία: Η Αλληλεπιδραστική Φύση της Αναγνωστικής Κατάστασης. Στο: Λεοντσίνη, Μ. (επιμ.). *Όψεις της Ανάγνωσης*. Νήσος, 239-265.
- Mills, K. (2009). Multiliteracies: Interrogating competing discourses. *Language and Education*, 23(2), 103–116.
- Nikolajeva, M. (2021). *Reading for learning: Cognitive approaches to children's literature*. Cambridge University Press.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2023). *PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education*. PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>.
- Polasniek, K. (1991). *Να δώσουμε στα παιδιά την όρεξη για διάβασμα. Εμπυρώσεις για να ανακαλύψουν τα παιδιά την απόλαυση του διαβάσματος*. Μπρ. Σ. Αθήνη. Καστανιώτης.
- Rivano Eckerdal, J. (2017). Libraries, democracy, information literacy, and citizenship: An agonistic reading of public discourses, *Journal of Documentation*, 73(5), 1010–1033.
- Vangeli, D., Lalou, A., Katsarou, M. C., Argyrakou, C., Skartsiouni, S. E., Loukisas, T. & Milakis, E. D. (2024). Love of reading (Philanagnosia) in Greek education: A two-decade systematic literature review, *International Journal of Literacy and Education*, 4(1), 270–283. Doi: <https://doi.org/10.22271/27891607.2024.v4.i1d.200>
- Webber, C., Bohan, K., Collins, H., Ewens, J., Wilkinson, K., & McGeown, S. (2024). Beyond books: High school librarians as champions of pupil inclusivity, autonomy, and reader development, *Journal of Librarianship and Information Science*, 0(0). Doi: <https://doi.org/10.1177/09610006241230101>
- Αντωνίου, Α., Κόκκινος, Δ., Ευθυμίου, Φ. & Γιαννακόπουλος, Γ. (2024). Ο εκπαιδευτικός ρόλος των βιβλιοθηκών [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. <http://dx.doi.org/10.57713/kallipos-993>
- Δημόπουλος, Κ., Χατζηχρήστου, Χ., Λαμπροπούλου, Α., Σιφακάκης, Π., Τσιωτάκης, Π., Λογιώτης, Γ., ..., & Πήλιουρας, Π. (2024). *Οδηγός Εκπαιδευτικού Δράσεις Ενίσχυσης της Ενεργού Πολιτείας*. Αθήνα: Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Διαθέσιμο στο: <https://act.digitalschool.gov.gr/wp-content/uploads/2024/11/odigos-dep-v1.pdf>
- Καλογήρου Γ. & Βησσαράκη, Ε. (2005). Η συμβολή της θεωρίας της L. M. Rosenblatt στον εμπλουτισμό της διδακτικής της λογοτεχνίας. Στο Τ. Καλογήρου & Κ. Λαλαγιάννη (Επιμ.), *Η Λογοτεχνία στο σχολείο. Θεωρητικές προσεγγίσεις και διδακτικές εφαρμογές στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*. Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός, 53-78.
- Κιοσσές, Σπ. (2018). *Εισαγωγή στη δημιουργική ανάγνωση και γραφή του πεζού λόγου. Η συμβολή της αφηγηματολογίας*, πρόλογος Ζωή Γαβριηλίδου, Αθήνα: Κριτική.
- Κωτόπουλος, Τ. Η. & Παπαντωνάκης, Γ. Δ. (2011). *Από την ανάγνωση στη λογοτεχνική ανάγνωση, από Ελληνικής Λογοτεχνίας*. Τα Ετεροθαλή, 1ων.
- Μιχαηλίδης, Τ., Κόκκινος, Δ., Χαλεπλιόγλου, Α., & Κορακίτης, Ν. (2025, υπό έκδοση). Η χωροταξική δομή ως παράγοντας ενίσχυσης της ενεργητικής ανάγνωσης σε βιβλιοθήκες: Μια μελέτη περίπτωσης σε Σχολική Βιβλιοθήκη Δημοτικού Σχολείου της Αττικής, Συνέδριο ΕΕΒΕΠ «Συνέργειες, Καινοτομίες και Μετασχηματισμοί στις Βιβλιοθήκες: Κατευθύνσεις για βιώσιμο μέλλον», "Κοβεντάρειος" Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης, 16-19 Σεπτεμβρίου 2024.
- Πέτρου, Α. (2010). *Παιδεία, εκπαίδευση, ηθική της χειραφέτησης και δημοκρατική πολιτεότητα*. Στο Σακελλαρίου, Μ., Ζεμπύλας, Μ., & Πέτρου, Α. (Επιμ.). *Ηθική και Εκπαίδευση. Διλήμματα και Προοπτικές* (119-152). Κριτική.

15^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
6–8 Νοεμβρίου 2025, Αθήνα

Πολίτης, Δ. (2013). Από την ανάγνωση στη φιλιανανγνώσια. Οι μεταφορές του νοήματος και η διαλεκτική της απόλαυσης. Στο Α. Κατσίκη-Γκίβαλου & Δ. Πολίτης (επιμ.) *Καλλιεργώντας τη φιλιανανγνώσια. Πραγματικότητες και προοπτικές*. Διάδραση, 48-60.

Φρυδάκη, Ε. & Παπαγεωργάκης, Δ. (2022). *Διαλογικότητα και λογοτεχνική εκπαίδευση*. Κριτική.

Χαλεπλιόγλου, Α. (2024). *Ιατρική Πληροφόρηση*. Κλειδάριθμος.

Τάσος Μιχαηλίδης

Ε.ΔΙ.Π.

Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης

Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Ηλ-ταχ.: tasosmichailidis@uniwa.gr

Άρτεμις Χαλεπλιόγλου

Επίκουρη Καθηγήτρια

Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης

Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Ηλ-ταχ.: artemischal@uniwa.gr